

מנהלים יקרים!

פרשת ויחי

פרשת "ויחי יעקב" כוללת בתוכה את מיתתו של יעקב. בגמרא מסכת תענית דף ה,ב מובא: "אמר רבי יוחנן: יעקב אבינו לא מת". מאמר זה נראה תמוה! כיצד ניתן לומר שיעקב אבינו לא מת?! הגמרא מבארת שיש לתמוה וכי בחינם ספדו הסופדים וחנטו החונטים וקברו הקוברים? – הלא מפורש בפסוקים שנהגו בו כמת?!
אלא שהגמרא דורשת: "מקרא אני דורש, שנאמר ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שביים, מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים - אף הוא בחיים". ההשוואה בין יעקב לזרעו מלמדת שכשם שזרעו חיים ולכן יכולים לחזור מארץ שביים, כך גם הוא חי.

כדי לנסות להבין דרשה זו נקדים את דברי הגמ' (ברכות י"ח) המלמדת שרשעים בחייהם קרויים מתים וצדיקים במיתתם קרויים חיים. העובדה שרשעים נחשבים כמתים מובנת. שהרי אם אינם עוסקים ביישובו של עולם ולא פועלים כלום בתחום הרוחני חייהם אינם נחשבים ולכן כבר בחייהם נחשבים כמתים. אך הקביעה שצדיקים נחשבים חיים גם במיתתם זקוקה לביאור שהרי אינם בין החיים! אלא נראה לומר שהצדיקים ממשיכים להשפיע אף לאחר מיתתם וזכותם מגינה עלינו גם לאחר מותם. מבחינה גופנית החיים נגדעו ואין להם המשך, אך ההשפעה הרוחנית ממשיכה וקיימת. ואולי זה עומק כוונת השאלה על יעקב. כלפי חוץ נראה כי הוא מת- שהרי חנטוהו וספדוהו וקברוהו שכולן פעולות המראות על מותו. ניתן לשמר את הגוף שלא תאבד צורתו אך אין בו חיים ותנועה. ההספד אף הוא מסכם את העשייה שנסתיימה והקבר הוא תחנה אחרונה. אך מסקנת הגמרא שיעקב נחשב חי כזרעו שיחזור מהשבי ומהגלות בחיים. יתכן שיעקב נחשב חי יותר משאר הצדיקים כי בו מתחיל עם ישראל, ועם ישראל חי. בניו שבטי י-ה קיימים לעולם ומובטח להם שלא יכחדו לעולם. הם ממשיכי דרכו ופועלים מכוחו ומעשיהם נזקפים לזכותו ולכן הוא אינו כמת העומד במקומו אלא ממשיך ללכת ולהתקדם.

רעיון דומה מובא בהפטרה (מלכים א פרק ב פסוק א-ב): "וַיִּקְרְבוּ יְמֵי־דָוִד לְמוֹת וַיֵּצֵא אֶת־שְׁלֹמֹה בְּנוֹ לְאֶמְרָ: אֲנִי הֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ כָּל־הָאָרֶץ וְחִזַּקְתָּ וְהֵייתָ לְאִישׁ". ובאר החתם סופר שהמילים "אנכי הולך" לכאורה אינם חלק מהציווי והיה צריך לומר: ויאמר אנכי הולך ויצא את שלמה בנו וחזקת והיית לאיש. המילים "אנכי הולך" לכאורה משמשות מעין הקדמה לצוואה. החתם סופר מחדש שמילים אלה הן חלק מהצוואה בהן דוד מצווה את שלמה: תדאג לכך שאני אהיה בבחינת "הולך" דהיינו שישמור מצוות ה' ובכך יחשב דוד שעודנו הולך לא כמת אלא כדרך כל הארץ בחייהם הנחשבים כהולכים ומתקדמים ממדרגה למדרגה. הבן מזכה את אביו על ידי מעשיו בעולם הזה, ובזאת נחשב שיש לאב חלק בפעולות בנו. חז"ל מדמים את הבן כביכול הוא רגל של אביו הממשיך להלך.

כמו ביעקב גם בדוד לא נאמרה מיתה וממילא דוד מלך ישראל חי וקיים. מלכות ישראל לא כלתה. אמנם בגלות אין לנו מלך, אך "לא יסור שבט מיהודה...עד כי יבא שילה" – כח המלכות נשאר ואנו מצפים למלוכה- מלך המשיח מבית דוד.

עולם העשייה הוא העולם הזה. צריך להיות כל הימים בבחינת מהלך ולהתקדם ממדרגה למדרגה. מי שזוכה כמו יעקב שבא עם כל ימיו, ומחנך את בניו שימשיכו במורשתו וילכו בדרכו, הוא זה שממשיך ללכת גם אחרי מותו. ובסימן סיום חומש בראשית נזכה לחזק, חזק ונתחזק.

שבת שלום ומבורך

שושנה נגר